

De Muurhagedis (*Podarcis muralis*) als prooi in de winter voor de Klapekster (*Lanius excubitor*)

Milan Vogrin
Hotinjska c. 108
SI-2312 Orehova
vas
Slovenië

&

Nuša Vogrin
Vransko 121
S.-3305 Vransko
Slovenië

Vertaling: Hans
Houtman

INLEIDING

De gepubliceerde informatie over het menu van de Klapekster (*Lanius excubitor*) in de winter is vrij uitgebreid maar niet uitputtend beschreven. Goede gegevens zijn beschikbaar van verschillende geografische gebieden over welke soorten deze vogel eet. Tezamen genomen laten deze waarnemingen zien dat deze vogelsoort een zeer uitgebreid voedselspectrum heeft; de meeste prooien zijn kleine zoogdieren, voornamelijk woelmuizen (CRAMP & PERRINS, 1993; OESER, 1984; STRAKA, 1991).

WAARNEMINGEN

Januari 1998 zagen we regelmatig een Klapekster in Nazarje in de Savinjavallei (coördinaten ongeveer 46°19'NB, 14°57'OL) neerstrijken op bomen of op telefoondraden aan de rand van een parkeerplaats.

Op 8 februari zagen we een jagende Klapekster bij een meertje. Toen de vogel terug naar een boom vloog zagen we wat voor prooi hij had. Het was een Muurhagedis (*Podarcis muralis*).

Als we de kop van de Klapekster als maat nemen, moet de hagedis een kopromplengte van vijf cm gehad hebben, de staart was gebroken. Omdat het gebied erg verstoord wordt door mensen was de Klapekster vrij schuw en verdween snel. Vervolgens zochten we het gebied af naar plaatsen die typerend zijn voor deze vogels zoals struiken en bomen met doorns of stekels (CRAMP & PERRINS, 1993). Hierop spiezen zij hun prooien die dan dienen als voorraad. Vrij snel vonden we een jonge Witte Acacia (*Robinia pseudoacacia*) met

vier Muurhagedissen op de stekels geprikt. Drie dieren waren halfwas en één hagedis was volwassen. Eén halfwas hagedis was onthoofd; de andere dieren waren met hun hals op de stekels geprikt.

DISCUSSIE

De hierboven beschreven waarneming was wel een heel vroege waarneming van de Muurhagedis. In feite was de buitgemaakte Muurhagedis het eerste waargenomen dier in deze tijd van het jaar. Later op de dag zagen we wat meer hagedissen, zowel volwassen als halfwas, op stenen muurtjes. De vroegste waarneming van *P. muralis* in deze streek tot dan bekend, bij het kasteel Zovnek (VOGRIN, 1998), was precies twee weken later.

Het is bekend dat de activiteit van hagedissen sterk beïnvloed wordt door de weersomstandigheden. Februari 1998 was ongebruikelijk warm en zonder sneeuw. Dit is waarschijnlijk de verklaring voor de vroege activiteit in de lente van de Muurhagedis.

Volwassen Muurhagedis (*Podarcis muralis*) op een stekel geprikt.
Foto: M. Vogrin

Een Klapekster (*Lanius excubitor*).

Foto: H. Houtman

Vier Muurhagedissen (*Podarcis muralis*) die op de stekels van de Witte Acacia (*Robinia pseudoacacia*) zijn geprikt, februari 1998.

Foto: M. Vogrin

Het landschap waar we de Klapekster de Muurhagedis zagen buitmaken wordt gevormd door parkeerplaatsen met solitair staande bomen, struiken, weiden met kort gras, kleine braakliggende terreintjes, muurtjes en dammetjes die naar het zuiden gericht zijn. Telefoondraden vormen goede uitkijkplaatsen voor Klapeksters.

Literatuur over Klapeksters die hagedissen als prooi hebben in de winter is zeldzaam. CRAMP & PERRINS (1993) vermelden dat in West-Duitsland en in zuidoostelijk Zweden ongeveer 0,2% van de voedseldieren van de Klapekster uit reptielen bestaat, maar melden niet om welke soorten het gaat. Ook MARTIN & LOPEZ (1990) geven informatie over Klapeksters die op reptielen en amfibieën jagen. Eveneens zonder aan te geven welke soorten.

Aangezien de Muurhagedis in noordelijk Europa niet voorkomt (GUILLAUME, 1997), moeten in deze streken andere soorten reptielen door de Klapekster bejaagd worden. In noordelijk Europa komen de Levendbarende Hagedis (*Zootoca vivipara*) en de Zandhagedis (*Lacerta agilis*) voor (BÖHME, 1997; KORSOS & BISCHOFF, 1997) die daar als prooi zullen gelden.

PODARCIS MURALIS AS A WINTER PREY OF LANIUS EXCUBITOR

In this note we describe a predation of the wall lizard *Podarcis muralis* by the great grey shrike *Lanius excubitor* during the winter (February 8th) in central Slovenia. We found three subadults and one adult wall lizard stored on spikes of a *Robinia pseudoacacia*. One subadult was also decapitated, whereas the others were fixed on the spikes by their necks. Published information about great grey shrikes preying on lizards during the winter is scarce and, surprisingly, limited to northern Europe.

LITERATUUR

- BÖHME, W., 1997. *Lacerta vivipara* Jacquin, 1787. In: GASC, J.P. et al. (red.). Atlas of amphibians and reptiles in Europe: 268-269. Societas Europaea Herpetologica & Muséum d'histoire naturelle, Parijs.
- CRAMPS, S. & C.M. PERRINS (red.), 1993. The birds of the Western Palearctic. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa. Deel 7. Oxford University Press, New York.
- GUILLAUME, C.P., 1997. *Podarcis muralis* (Laurenti, 1768). In: GASC, J.P. et al. (red.). Atlas of amphibians and reptiles in Europe: 286-287. Societas Europaea Herpetologica & Muséum d'histoire naturelle, Parijs.
- KORSOS, Z. & W. BISCHOFF, 1997. *Lacerta agilis* Linnaeus, 1758. In: GASC, J.P. et al. (red.). Atlas of amphibians and reptiles in Europe: 230-231. Societas Europaea Herpetologica & Muséum d'histoire naturelle, Parijs.
- MARTIN, J. & P. LOPEZ, 1990. Amphibians and reptiles as prey of birds in southwestern Europe. Smiths. herpetol. Inf. Serv. 82.
- OESER, R., 1984. Zur Herbst- und Winternahrung des Raubwürgers (*Lanius excubitor*) in einem westergebirgischen Beobachtungsgebiet. Beitr. Vogelkd. 30: 15-18.
- STRAKA, U., 1991. Beitrag zur Winternahrung des Raubwürgers *Lanius excubitor* L., in Ackerbaugebieten Österreichs. Ökol. Vögel 13: 213-226.
- VOGRIN, N., 1998. Demography of a Slovenian population of the Wall lizard, *Podarcis muralis muralis* (Laurenti, 1768), (Squamata: Sauria: Lacertidae). Herpetozoa 11: 13-17.